

**ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)
กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี**

มณีนทรา สุขประเสริฐ^{1*} พลธิธิ พัฒนานุรักษ์² ไพบูรณ์ คะเชนทรพรรค์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2. ความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีจากสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี และ 4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีของปี พ.ศ. 2554 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จำนวน 397 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า 1. กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในระดับสูง และส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จาก 3 แหล่ง คือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือโรงพยาบาล อาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมาเยี่ยมที่บ้าน และพบอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยบังเอิญ 2. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องโรคเอดส์อยู่ในระดับสูง 3. ระดับการศึกษา รายได้ของครอบครัว และภูมิลำเนา มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4. การเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในด้าน ความถี่ในการรับฟัง ระยะเวลาในการรับฟัง และแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การเปิดรับสื่อ ความรู้เรื่องโรคเอดส์ อาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้รับบริการสาธารณสุข

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช e-mail: poom_agokid@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ สาขา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช

³ รองศาสตราจารย์ สาขา นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช

* ผู้นิพนธ์หลัก e-mail: poom_agokid@hotmail.com

THE RELATIONSHIP BETWEEN MEDIA EXPOSURE FROM VILLAGE HEALTH
VOLUNTEERS AND KNOWLEDGE ABOUT AIDS OF HEALTH SERVICES CLIENTS
AT MUEANG DISTRICT PATHUM THANI

Manindra Sookraset^{1*} Pornsit Patthanaturux² Paiboon Kachentaraphan³

Abstract

The objectives of this research were to study: 1. the behavior of public health service clients at Mueang District, Pathum Thani Province in terms of exposure to media from Village Health Volunteers (VHV); 2. the public health service clients' knowledge about AIDS; 3. the relationships between the clients' demographic factors and their knowledge about AIDS; and 4. the relationships between clients' exposure to media from VHV and their knowledge about AIDS. This was a survey research. The sample population, chosen by simple random sampling, consisted of 397 people who received public health services in Mueang Pathum Thani in 2011. Data were collected using a questionnaire and statistically analyzed using percentage, mean, standard deviation and chi square.

The results showed that 1. The samples had a high level of exposure to media from VHVs. Most of them received information about AIDS from 3 sources: hospitals/community public health centers, home visits by VHVs or chance meetings with VHVs. 2. The samples had a high level of knowledge about AIDS. 3. The demographic factors of level of education, household income, and place of residence were related to the samples' level of knowledge about AIDS to a statistically significant degree ($p < 0.05$). 4. The factors of frequency of exposure to media from VHV, length of time of exposure to media from VHV, and source of information about AIDS were related to the samples' knowledge of AIDS to a statistically significant degree ($p < 0.05$).

Keywords : media exposure, knowledge about AIDS, village health volunteers

¹ Master of Communication Arts School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat University
e-mail: poom_agokid@hotmail.com

² Associate Professor of Communication Arts School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat University

³ Associate Professor of Communication Arts School of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat University

* Corresponding author, email: poom_agokid@hotmail.com

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้ป่วยเอดส์เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งจากการรายงานสถานการณ์เอดส์ทั่วโลก พบว่ามีผู้ป่วยเอดส์โดยประมาณที่ยังมีชีวิตอยู่จนถึงสิ้นปี พ.ศ. 2554 รวมประมาณ 31.6 ถึง 35.2 ล้านคน และจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคเอดส์ในปี พ.ศ. 2554 ประมาณ 1.6 ถึง 1.9 ล้านคน (UNAIDS World Aids Day Report 2011) สำหรับประเทศไทยมีการระบาดของโรคเอดส์มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 นับแต่นั้นมารัฐบาลได้ตระหนักต่อปัญหา และให้ความสำคัญโดยกำหนดแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ และระดมความร่วมมือจากทั้งภาครัฐ และเอกชน รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศ เพื่อร่วมหาแนวทางป้องกัน และแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ รวมทั้งได้จัดสรรงบประมาณการดำเนินงานตามแผนดังกล่าวมาโดยตลอด แต่จนกระทั่งปัจจุบันสถานการณ์โรคเอดส์ในประเทศไทยโดยทั่วไป จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ยังไม่ลดลง จากรายงานสถานการณ์ผู้ป่วยโรคเอดส์จากสำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานผู้ป่วยโรคเอดส์ จากสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่ พ.ศ.2527 ถึงวันที่ 15 พฤศจิกายน 2554 รวมทั้งสิ้น 376,690 คน และเสียชีวิต 98,721 คน

ปัญหาโรคเอดส์เป็นปัญหาสำคัญที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และเศรษฐกิจส่วนรวม เนื่องจากผู้ป่วยโรคเอดส์ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษา แต่ยังไม่มียาต้านไวรัสให้หายขาด เพราะยาเหล่านี้ยังมีราคาแพง ผู้ป่วยโรคเอดส์จึงยังไม่สามารถเข้าถึงการรักษาได้ นอกจากนี้การไม่ยอมรับของสังคม และการไม่รู้จริงเกี่ยวกับโรคเอดส์ รวมทั้งการติดต่อของโรค ทำให้ผู้ป่วยเกิดปัญหาด้านจิตใจต่าง ๆ ตามมา องค์การสาธารณสุขต่าง ๆ เช่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และโรงพยาบาล ได้ตระหนักว่าการรักษาโรคเอดส์ยังมีข้อจำกัดอยู่มาก จึงให้ความสำคัญกับการควบคุมการระบาดของโรคเอดส์ด้วยการรณรงค์การป้องกันติดต่อของโรคเอดส์ให้กับประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527

จำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์จังหวัดปทุมธานี ระหว่าง พ.ศ.2527 ถึง 30 เมษายน 2553 พบว่า มีจำนวนถึง 6,233 คน โดยแบ่งเป็นจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เสียชีวิต 1,794 คน และจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ที่ยังมีชีวิต 4,439 คน สำหรับอำเภอที่พบผู้ป่วยโรคเอดส์มากที่สุดคือ อำเภอเมืองปทุมธานี 1,675 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี, 2553)

กลุ่มงานควบคุมโรคเป็นหน่วยงานหนึ่งในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานีสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมีหน้าที่กำกับติดตามการเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพ ได้ดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคเอดส์อย่างต่อเนื่อง โดยมีการสื่อสารเรื่องโรคเอดส์ให้กับประชาชนในจังหวัดปทุมธานีผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ การอภิปรายโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แผ่นพับ และสื่อเฉพาะกิจอื่น ๆ โดยเฉพาะสื่อบุคคลเป็นสื่อที่ทางโรงพยาบาลปทุมธานีใช้ในการสื่อสารโรคเอดส์กับประชาชนมากที่สุด

ในการดำเนินงานด้านการป้องกันโดยการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์แก่ประชาชนผู้รับบริการนั้น ประกอบด้วยสื่อหลากหลายช่องทาง โดยเฉพาะสื่อบุคคล ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละกลุ่มบ้านและได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด โดยมีบทบาทหน้าที่สำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมสุขภาพอนามัย การสื่อสารข่าวสารสาธารณสุข การแนะนำเผยแพร่ความรู้ การวางแผน และประสานกิจกรรมพัฒนาสาธารณสุข ตลอดจนให้บริการสาธารณสุขด้านต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ การเฝ้าระวังและป้องกันโรค การช่วยเหลือและรักษาพยาบาลขั้นต้น โดยใช้ยาและเวชภัณฑ์ตามขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการ การฟื้นฟูสุขภาพ และการคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถมีโอกาสเปิดรับสื่อบุคคลได้มากขึ้น และให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ สามารถประเมินความเสี่ยงตนเองได้ และมี

ทัศนคติเชิงบวกกับการป้องกันโรคเอดส์ ดังนั้นในการศึกษาค้างนี้ จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี โดยศึกษาการเปิดรับสื่อบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ และปัญหาในการพัฒนาการสื่อสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การให้ข้อมูลข่าวสารนี้เผยแพร่ออกไปนั้นเป็นประโยชน์แก่ประชาชนมากที่สุด โดยเป้าหมายสูงสุดในการป้องกันโรคเอดส์คือการลดลงของจำนวนผู้ติดเชื้อโรคเอดส์ในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีจากสื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พร้อมปัญหาและข้อเสนอแนะในการให้ความรู้
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ใช้บริการสาธารณสุขทุกตำบลในอำเภอเมืองปทุมธานี ซึ่งมีจำนวน 56,919 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 397 คน (ผู้วิจัยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5) ได้จากการคำนวณขนาดตัวอย่างจากสูตรความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Yamane, 1979) โดยแทนค่า n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง N = ขนาดของประชากร e = ความผิดพลาดหรือความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} = \frac{56,919}{1 + 56,919(0.05)^2} = 397.209$$

2. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกตามสัดส่วนของประชาชนที่มารับบริการสาธารณสุขในแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเมืองปทุมธานี คำนวณน้ำหนักหรือเปอร์เซ็นต์ของประชาชนที่มารับบริการทั้งหมด ขนาดกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่มารับบริการ 397 คน รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสัดส่วนของประชาชนที่มารับบริการสาธารณสุขในแต่ละโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอเมืองปทุมธานี

ลำดับที่	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	จำนวนประชากร	สัดส่วนประชากร (ร้อยละ)	จำนวนตัวอย่าง
1.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรชนาวมินทราชนิ	4,450	7.818	31
2.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านฉาง	1,724	3.029	12
3.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านกระแซง	2,594	4.557	18
4.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านใหม่	4,579	8.045	32
5.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางชะแยง	5,691	10.00	40
6.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางคูวัด	2,859	5.023	20
7.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพบางคูวัด 2	696	1.223	5
8.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางหลวง	3,557	6.249	25
9.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางเตือ 2	2,868	5.039	20
10.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางเตือ 1	2,762	4.852	19
11.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางพูด	1,780	3.127	13
12.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางพูน 2	3,741	6.572	26
13.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางพูน 1	4,915	8.635	34
14.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางกระดี 1	2,625	4.612	18
15.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางกระดี 2	3,347	5.880	23
16.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวนพริกไทย 1	1,760	3.092	12
17.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลสวนพริกไทย 2	934	1.641	7
18.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลักหก 2	3,354	5.892	23
19.	โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลักหก 1	2,683	4.714	19
รวม		56,919	100	397

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างตอบ และนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ในแบบสอบถาม

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี

1.1 การเปิดรับสื่อบุคคล (อาสาศัมครสาธารณสุข : อสม.) ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี พบว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีมีการเปิดรับสื่อบุคคล (อาสาศัมครสาธารณสุข : อสม.) โดยภาพรวมในระดับสูง ($\bar{X} = 4.34$) โดยการเปิดรับในประเด็นการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ($\bar{X} = 4.40$)

มากกว่า ประเด็นระยะเวลาที่ได้รับฟังอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในแต่ละครั้ง ($\bar{X} = 4.22$)

1.2 แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากที่สุด พบว่าส่วนใหญ่ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือโรงพยาบาล คิดเป็นร้อยละ 76.6

2. ความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี จำแนกดังนี้

2.1 การติดต่อของโรคเอดส์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีตอบถูกในประเด็นถ้ามีแผล และสัมผัสโดนเลือด หรือน้ำอสุจิ หรือน้ำในช่องคลอด เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ใช่หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 99.0

2.2 อาการของโรคเอดส์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี ตอบถูกในประเด็นสาเหตุการตายของผู้ป่วยโรคเอดส์ คือร่างกายมีภูมิคุ้มกันบกพร่อง ทำให้ตายจากโรคติดเชื้อฉวยโอกาส ใช่หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 89.7

2.3 การรักษาโรคเอดส์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีตอบถูกในประเด็นหลังจากตรวจเลือดหาเชื้อ HIV แล้วถ้าผลเลือดเป็นลบ แสดงว่าติดเชื้อเอดส์ใช่หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 89.7

2.4 การป้องกันตนเองจากโรคเอดส์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีตอบถูกในประเด็นถุงยางอนามัยสามารถลดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ใช่หรือไม่ คิดเป็นร้อยละ 97.7

2.5 การปฏิบัติตนต่อผู้ป่วยโรคเอดส์ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีตอบถูกในประเด็นรับประทานอาหารร่วมกัน ดื่มน้ำแก้วเดียวกัน เข้าห้องน้ำเดียวกัน เสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ คิดเป็นร้อยละ 88.4 ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี ลักษณะทางประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้โดยรวมของครอบครัวต่อเดือน และภูมิลำเนา (ที่อยู่ปัจจุบัน) มีความสัมพันธ์กับ ความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี ลักษณะทางประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้โดยรวมของครอบครัวต่อเดือน และภูมิลำเนา (ที่อยู่ปัจจุบัน) พบว่า

3.1 ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ค่า α ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัย

3.2 รายได้โดยรวมของครอบครัวต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ค่า α ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัย

3.3 ภูมิลำเนา (ที่อยู่ปัจจุบัน) มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ค่า α ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัย

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านกับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีพบว่า

4.1 ความถี่ในการรับฟังอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ค่า α ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัย

4.2 ระยะเวลาในการรับฟังอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ค่า α ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัย

4.3 แหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ มีความสัมพันธ์กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ค่า P-value เท่ากับ 0.019 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า ค่า α ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานงานวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี จากพฤติกรรมการเปิดรับสื่ออาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีพบว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีมีการเปิดรับสื่อบุคคล (อาสาศัมครสาธารณสุข : อสม.) โดยภาพรวมในระดับสูง โดยเปิดรับในประเด็นการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่าระยะเวลาที่ได้รับฟังอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ในแต่ละครั้ง การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์จากอาสาศัมครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือโรงพยาบาล เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ให้บริการขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่รับรู้จากประชาชนผู้รับบริการโดยทั่วไปและมีความคุ้นเคยต่อการใช้บริการ จึงอยากให้เป็นแหล่งที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแอตคิน (Atkin 1973) ที่ได้กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากขึ้นยิ่งมีหูตากว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจในสภาพแวดล้อม และเป็นคนที่ทันสมัยต่อเหตุการณ์กว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อย สรุปได้ว่า การเปิดรับสื่อ คือความบ่อยครั้งในการเปิดรับ ระยะเวลา รวมถึงจำนวนสื่อในการเปิดรับด้วย

2. พบว่าผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีมีความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเนื่องจากปัจจุบันการสื่อสารเพื่อสุขภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการป้องกันโรคเอดส์นั้น สื่อทุกประเภทถูกใช้เพื่อการรณรงค์ป้องกันโรคเอดส์อย่างต่อเนื่อง การนำความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ถูกนำเสนอผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อเฉพาะกิจ เช่น แผ่นป้าย โปสเตอร์ ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ให้คนในชุมชนเกิดความรู้ได้ง่าย นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่าสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ป้ายโฆษณา เอกสาร แผ่นพับ วารสาร โบรชัวร์ เป็นสื่อที่ผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีมีความต้องการมากที่สุด ดังนั้นการให้ความรู้ผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในสื่อสิ่งพิมพ์จึงเป็นสื่อเหมาะสมกับการ

ให้ความรู้ให้กับผู้รับบริการในอำเภอเมืองปทุมธานีจึงเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์ในระดับสูงนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อาดัมส์ (Adams, 1971 อ้างใน อรุณช งามขาว, 2543 :13) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อเฉพาะกิจไว้ดังนี้ คือสื่อเฉพาะกิจจัดว่ามีความสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร เพราะสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะ การใช้สื่อเฉพาะกิจเป็นการให้ความรู้และข่าวสารที่เป็นเรื่องราวเฉพาะอย่าง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย (target mail) นอกจากนี้การปิดโปสเตอร์ตามชุมชนต่าง ๆ การจัดนิทรรศการ การสาธิต (demonstration) ก็เป็นการใช้สื่อเฉพาะกิจที่มีประสิทธิภาพในการณรงค์เผยแพร่ประดิษฐ์กรรมแปลก ๆ และทันสมัยในสังคมนั้น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรกับการเปิดรับสื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี จากผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากร ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้โดยรวมของครอบครัวต่อเดือน และภูมิภานา (ที่อยู่ปัจจุบัน) มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเหตุผลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.1 ระดับการศึกษา พบว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับปริญญาตรี ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์บางประเด็นนั้น อาจมีการใช้คำศัพท์หรือภาษาอังกฤษซึ่งผู้รับบริการจำเป็นต้องทราบเพื่อปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ให้ถูกต้องและเหมาะสม ดังนั้นระดับการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้เรียนรู้คำศัพท์หรือภาษาอังกฤษที่มากขึ้น และนำไปใช้ในการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคเอดส์ จึงทำให้การเปิดรับสื่อแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2540 : 112-117) ที่ได้กล่าวว่า การศึกษาหรือความรู้เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้นคนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ต่างกัน ในยุคสมัยที่ต่างกัน ในระบบการศึกษาที่ต่างกัน ในสาขาวิชาที่ต่างกัน จึงย่อมมีความรู้สึกนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่แตกต่างกัน คนที่มีการศึกษาสูงหรือมีความรู้ดีจะได้เปรียบอย่างมากในการที่จะเป็นผู้รับสารที่ดี ทั้งนี้เพราะคนเหล่านี้มีความรู้กว้างขวางในหลายเรื่อง มีความเข้าใจศัพท์มาก และมีความเข้าใจสารได้ดี แต่คนเหล่านี้มักจะเป็นคนที่ไม่ค่อยเชื่ออะไรง่าย ๆ สารที่ไม่มีหลักฐานหรือเหตุผลสนับสนุนเพียงพอ มักจะถูกโต้แย้งจากคนเหล่านี้ ข้อคำนึงถึงประการหนึ่งในการวิเคราะห์การศึกษาของผู้รับสารก็คือต้องไม่วิเคราะห์ความรู้ของผู้รับสารโดยยึดถือเฉพาะพื้นฐานการศึกษาที่ได้จากสถาบันการศึกษา เพราะการแสวงหาความรู้นั้นสามารถกระทำได้ด้วยตนเองตลอดชีวิตจากแหล่งอื่นๆ ที่นอกเหนือจากสถาบันการศึกษา เช่น สื่อมวลชน จากตำราต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ การขาดโอกาสได้ใช้ความรู้ก็เป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำให้ความรู้ความสามารถของคนลดลงได้

3.2 รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า พบว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี ส่วนใหญ่มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 9,000 บาท และระหว่าง 9,001-14,000 บาท ผู้รับบริการที่มีรายได้น้อยมีสัดส่วนของเงินที่ต้องใช้จ่ายเพื่อการครองชีพมากกว่า ดังนั้นการมุ่งแสวงหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและคนในครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ เวลาในแต่ละวันส่วนใหญ่จึงใช้ไปกับการทำงาน ทำให้มีเวลาในการแสวงหาความรู้ผ่านสื่อต่างๆ น้อยกว่าผู้รับบริการที่มีรายได้มากกว่า จึงทำให้มีการเปิดรับสื่อแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรมะ สตะเวทิน (2540 : 112-117) ที่ได้กล่าวว่า รายได้ของคนย่อมเป็นเครื่องกำหนดความต้องการของคน ตลอดจนความคิดของคนเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้ คนที่มีฐานะหรือรายได้สูงมักจะใช้สื่อมวลชนมากด้วย และการใช้สื่อมวลชนก็มักจะใช้เพื่อแสวงหาเรื่องราวข่าวสารหนัก ๆ ประกอบกับตำแหน่งหน้าที่หรืออาชีพยังทำให้คนเราสื่อสารมากน้อยไม่เท่ากันด้วย

3.3 ภูมิลำเนา (ที่อยู่ปัจจุบัน) พบว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนา (ที่อยู่ปัจจุบัน) ในแต่ละตำบลเท่าๆ กัน ดังนั้นการที่ผู้รับบริการสาธารณสุขในอำเภอเมืองปทุมธานีมาจากพื้นที่ที่แตกต่างกัน ย่อมมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่ต่างกัน จึงทำให้การเปิดรับสื่อแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประมะ สตะเวทิน (2540 : 112-117) ที่ได้กล่าวว่าสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายความว่า ความถึง เชื่อชาติและชาติพันธุ์ ตลอดจนภูมิหลังของครอบครัว ของผู้รับสารมีอิทธิพลสำคัญต่อปฏิกิริยาของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสารและสารสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ยังทำให้คนมีวัฒนธรรมที่ต่างกัน มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติ ความเชื่อ ตลอดจนพฤติกรรมที่ต่างกัน คนที่มีอาชีพต่างกันย่อมมองโลก มีแนวคิด มีอุดมการณ์ มีค่านิยมต่อสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันไป

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่ออาสาศาสตร์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กับความรู้เรื่องโรคเอดส์ของผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี จากการศึกษาพบว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานี ส่วนใหญ่แล้วมีภูมิลำเนาในตำบลที่อยู่ในอำเภอเมือง ซึ่งไม่ไกลจากแหล่งความเจริญมากนัก การเข้าถึงของแหล่งข้อมูลซึ่งได้แก่ อาสาศาสตร์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จึงเป็นตัวกลางในการให้ข่าวสารความรู้เรื่องโรคเอดส์ได้อย่างทั่วถึงและง่ายกว่าผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภออื่นๆ ทั้งในด้านความถี่ในการรับฟัง ระยะเวลาในการรับฟัง และแหล่งที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์ จึงทำให้มีการเปิดรับสื่ออาสาศาสตร์สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีมีความรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือ ปานกลาง และมีความรู้อยู่ในระดับต่ำน้อยที่สุด ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ผู้รับบริการสาธารณสุขที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในอำเภอเมืองปทุมธานีส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องโรคเอดส์ที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วิลเบอร์ ชรามม์ (Wilbur Schramm 1962) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้รับสารไว้ว่าบุคคลย่อมมีลักษณะนิสัย และพฤติกรรมในการเปิดรับสื่อมวลชนแตกต่างกันไป ทั้งนี้พิจารณาจากเหตุผลพื้นฐานที่สำคัญคือ บุคคลทั้งหลายมีความแตกต่างกันทั้งด้าน สรีระ ภูมิหลัง และสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่อยู่อาศัย แต่ละท้องที่ แต่ละภาค ในแต่ละประเทศย่อมมีความสนใจในบางสิ่งบางอย่างแตกต่างกัน เพราะการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ เลอร์นเนอร์ (Lerner 1985) ได้ศึกษาอิทธิพลที่เกิดจากการเปิดรับสื่อมวลชนภายในประเทศตะวันออกกลางในปี ค.ศ.1985 พบว่า เมื่อการขยายตัวของชุมชนจนกลายเป็นเมืองที่ช่วยให้การพัฒนาด้านความรู้ หนังสือ และระดับการเรียนรู้ที่สูงขึ้นจะทำให้การเปิดรับสื่อมวลชนแพร่หลายมากขึ้น ในทำนองเดียวกันเมื่อชุมชนมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จากการพัฒนาอุตสาหกรรมมากขึ้น สังคมจะขยายของข่ายของสื่อมวลชน และการขยายตัวของสื่อมวลชนนี้เองจะช่วยยกระดับการเรียนรู้หนังสือมากขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ได้แก่

1.1 อาสาศาสตร์สาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรให้ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยใช้โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือโรงพยาบาล เป็นสถานที่ในการให้ความรู้ เนื่องจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หรือโรงพยาบาล เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ให้บริการขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นที่รับรู้จากประชาชน ผู้รับบริการโดยทั่วไปและมีความคุ้นเคยต่อการใช้บริการ จึงอยากให้เป็นที่รวบรวมข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์

1.2 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรให้ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับโรคเอดส์โดยการออกตรวจเยี่ยมที่บ้านของคนในชุมชนให้มากกว่านี้ และในการให้ความรู้แต่ละครั้งควรใช้ระยะเวลาในการให้ความรู้เพิ่มขึ้น

1.3 ควรเลือกใช้สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ป้ายโฆษณา เอกสาร แผ่นพับ วารสาร โบรชัวร์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์เพิ่มเติมจากสื่อบุคคลอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสื่อที่สามารถเก็บไว้เตือนความจำในภายหลังได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการป้องกันและการอยู่ร่วมกันกับผู้ป่วย ซึ่งเป็นประเด็นที่ยังมีความรู้ความเข้าใจน้อยอยู่

1.4 ในการดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ในแต่ละครั้งนั้น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านควรแนะนำหน่วยงานและบุคลากรสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้คนในชุมชนได้ทราบ เพื่อที่สามารถติดต่อได้ในภายหลัง

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ สุขะวัฒนา. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโรคเอดส์ กับความรู้ ทักษะคติ และพฤติกรรมในการป้องกันโรคเอดส์ของหญิงโสเภณี: กรณีศึกษาที่หน่วยควบคุมการโรค อ.หาดใหญ่. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กมลรัฐ อินทรทัศน์. (2547). รูปแบบและกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีฯ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2547). ทฤษฎีและแนวทางการศึกษาสื่อสารมวลชน (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : แบรินด์เอง.
- จตุรงค์ ประดิษฐ์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลกำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธีรรัตน์ เขมณะสิริ และธนรักษ์ ผลิพัฒน์. (2549). ผลการเฝ้าระวังพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับการติดเชื้อเอชไอวีกลุ่มประชากรทั่วไปอายุ 15-49 ปี พ.ศ. 2547. รายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำปี 2549 , กรุงเทพฯ: สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- ประมะ สตะเวทิน. (2540). หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพันธ์ ภาณุภาค. (2546). คู่มือความรู้เรื่องเอดส์. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์.
- พรทิพย์ วรกิจโกศาทร (2541) ผู้รับสาร. ใน เอกสารประกอบชุดวิชาหลักทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 6. (ไม่ปรากฏเลขหน้า). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พีระ จิรโสภณ. (2546). หลักและทฤษฎีการสื่อสาร. สาร. ใน เอกสารประกอบชุดวิชาหลักทฤษฎีการสื่อสาร หน่วยที่ 11. (ไม่ปรากฏเลขหน้า). นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรศรา วรลักษณ์. (2538). การเปิดรับข่าวสารความรู้เรื่องสิ่งเสพติดและการป้องกันสิ่งเสพติดจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงพยาบาลปทุมธานี. (2555). ข้อมูลโรงพยาบาล - โรงพยาบาลปทุมธานี สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 6, 2557, จาก <http://www.pth.go.th/maincontent.php?contentID=3>.

- ศูนย์ข้อมูลทางระบาดวิทยา สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2549). สถานการณ์ผู้ป่วยโรคเอดส์. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์, 6, 2556, จาก http://epid.moph.go.th/epid_32-aids.html.
- สำนักงานสนับสนุนบริการสุขภาพ เขต 11 จ.นครศรีธรรมราช. (2558). ประวัติ อสม. สืบค้นเมื่อ มกราคม 16, 2558, จาก http://www.nakhonphc.go.th/history_asm.php.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปทุมธานี. (2553). สถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์ จังหวัดปทุมธานี ปี 2553. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน, 30, 2557, จาก <http://cdpathumthani.com>.
- สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2554). จำนวนผู้ป่วยและตายด้วยโรคเอดส์ จำแนก รายปีที่ป่วย. สืบค้นเมื่อ 30, 2557, จาก www.boe.moph.go.th.
- สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2554). อัตราผู้ป่วยโรคเอดส์ต่อประชากรแสนคนในพื้นที่ของจังหวัดในภาคกลาง. สืบค้นเมื่อ 30, 2557, จาก <http://www.boe.moph.go.th/report.php?cat=11>.
- อรนุช งามขาว. (2543). การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติตามกฎจราจรของประชาชนคนเดินเท้าในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรธรณ ปิณฑน์โอวาท. (2542). การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.